

ЖИТИЕ НА СВ. ПРОРОК САМУИЛ

В онова време, когато израилтяните се управлявали от съдии, а не от царе, живял в гр. Рама или Ариматея един благочестив човек на име Елкана от Левиевото коляно. Той имал две жени – Ана и Фенана. Любимата му жена Ана била бездетна. А у израилтяните бездетството се считало за знак на Божия немилост. Затова Ана тъгувала много, пък и познайниците ѝ странели от нея и дори я презирали.

Елкана изпълнявал усърдно всички наредби на закона. На всички големи празници ходел със семейството си в Силом, гдето тогава се намирала скинията, за да принесе жертва Богу. Веднъж след жертвоприношение той седнал да обядва със семейството си. Само Ана едничка не могла нищо да яде: сърцето ѝ било пълно с тъга и тя пак отишла в скинията да се моли. Дълго се молила и плакала. Тя молила Бога да ѝ даде син и обещала, че ако той ѝ окаже тая милост, тя ще Му го посвети. Първосвещеник Илий, който седял при входа на скинията, я гледал с учудване. Тя била твърде много развълнувана, не произнасяла гласно ни една дума, но устните ѝ се движели, като произнасяли вътрешна молитва. Като видял нейното извънредно вълнение, Илий си помислил, че тя е пияна, и ѝ казал:

– Как си могла ти в такъв вид да дойдеш в Дома Господен? Излез оттук и отрезви се!

Ана смирено отговорила на първосвещеника:

– Не съм пияна, но изливам пред Господа скръбта на душата си. Моля те, не ме презирай!

На Илий му станало мъчно, че оскърбил нещастната жена. Той благословил Ана и ѝ казал:

– Иди си с миром и Израилевият Бог да изпълни просбата ти!

ЖИТИЯ НА СВЕТИИТЕ

Ана се върнала при мъжа си, утешена и укрепена от молитвата. Милосърдният Бог изпълнил нейната просба: тя родила син и го нарекла Самуил, което значи "измолен от Бога".

Родителите твърде много се зарадвали, че си имат вече младенец. И двамата били съгласни да го посветят на Господа, затова щом Самуил навършил три години, Ана го отнесла в Силом при първосвещеника Илий и му казала:

– Аз съм същата жена, която преди три години молах Бога да ми дарува син. Бог изпълни молбата ми и аз Му отдавам своето дете. Нека то Му служи през цял живот.

И като влязла в храма, Ана поблагодарила на Господа с пламенна молитва:

"Зарадва се сърцето ми в Господа, въздигна се силата ми чрез моя Бог! Никой не е тъй свет като Господа и няма твърдина като нашия Бог! Господ умъртвява и съживява. Господ прави човека сиромаш и богат, унижава го и го въздига. От праха Той подига бедния, от калта възвишава сиромаша. Той изпълнява молитвата на молеция се и благославя дните на праведника, защото не със своята мощ е силен човек. Господ е свет. Да се не хвали мъдрият с мъдростта си, да не се хвали силният със силата си, да не се хвалят богатите с богатството си, но който желае да се хвали, нека се хвали с това, че разбира и познава Господа."

След молитвата Ана се върнала у дома, като оставила детето на грижите на първосвещеника Илий. На всеки празник обаче тя ходела в Силом да се види със сина си и му донасяла дрешки. Майката се радвала, като чувала от Илий, че синът ѝ е кротък, послушен и ревностно се учил на закона Господен. Радвала се, като видяла младото момче да служи на храма в сфод (ленена дрешка, каквато носели служителите на олтара). Илий твърде обикнал доброто и кротко момче и казвал на родителите му: "Да ви благослови Бог за дара, който Му поднесохте!" И Бог проявил милост към Ана: дарувал ѝ още три сина и две дъщери.

ЖИТИЯ НА СВЕТИИТЕ

Първосвещеникът Илий бил в същото време и съдия на израилския народ. Той бил добър човек, изпълнен с вяра и благочестие. Но с едно нещо заслужил Божия гняв: бил твърде снисходителен към децата си, не ги наказвал за техните постъпки и затова синовете му Офни и Финес станали много лоши и развратни люде. Те двамата били свещеници, но не почитали Бога и не изпълнявали своите длъжности, както трябва. Вземали в своя полза част от пожертвованията, принасяни Богу, и с това отклонявали народа от жертвоприношения. Често Илий чувал оплаквания против синовете си и тогава им казвал:

– Децата мои, защо така постъпвате? Вие грешите тежко пред Господа, като отклонявате народа от изпълнение на Неговите повели. Не е хубаво това, що чувам за вас.

Но Офни и Финес никак не се вслушвали в кротките увещания на баща си и продължавали да живеят нечестиво. Като съдия израилски, Илий бил длъжен да уволни синовете си и да ги накаже. Но той не се решил да прибегне до строгост. Бог му казал чрез одного от пророците Си, че Той ще го накаже за лошото поведение на синовете му, "защото – казал Господ чрез устата на пророка – Аз прославям тия, които Ме прославят, а които Ме презират, ще бъдат в безчестие." Нататък пророкът предвестил на Илий, че двамата негови синове ще умрат в един ден и Господ ще си определи верен свещеник, който ще изпълнява волята Му и ще Му служи устръдно.

Между това момчето Самуил растяло и било едничка утеха на Илий. Скоро станало явно, че то е угодно Богу, че Бог му е пратил Своята благодат и чрез него ще възвестява Своята воля. Веднъж дванадесетгодишното момче, което спяло всяка нощ в скинията (храма Божи), било пробудено от глас, който го викал. Като мислело, че го вика Илий, то бърже станало и отишло в предверието, гдето първосвещеникът спял при вратите на храма.

– Ти ли ме вика, отче? – казало то на Илий.

– Не, чедо – отговорил той, – аз не съм те викал. Иди си легни!

ЖИТИЯ НА СВЕТИИТЕ

Но току-що момчето заспало, същият глас отново извикал: "Самуиле, Самуиле!" Момчето станало пак и пак отишло при първосвещеника. Три пъти Самуил бил събуден и отивал при Илий. Тогава Илий разбрал, че Господ вика момчето и му казал:

– Ако пак чуеш, че те викат, кажи: "Говори, Господи, понеже Твоят раб слуша!"

Действително Самуил чул четвърти път същия глас и отговорил: "Говори, Господи, понеже Твоят раб слуша!" И Господ заговорил на Самуил и му възвестил, че ще накаже Илий, заедно той не обуздавал синовете си в техните беззакония.

Самуил станал сутринта, отворил вратите на храма, но се боял да обади на първосвещеника това, което Бог му казал за него. Обаче Илий го повикал и поискал да му разкаже всичко. Като чул Господните думи, Илий казал: "Той е Господ, каквото Му е угодно, това ще направи."

Господ благословил Самуил и оттогава често възвестявал чрез него Своята воля. Всички в Израил разбрали, че на момъка почива Духът Господен и го почитали като пророк.

В това време израилтяните били твърде развратни и непокорни Богу. Те забравили благодеянията, които Господ им оказвал, и постоянно се отклонявали от Него. Само външно изпълнявали обредите на закона, а сърцата им били далеч от Бога. И Бог ги наказал.

Филистимците, съседен народ, нападнали израилтяните. В сражение ги разбили и убили около 4000 души. Израилските началници и старейшини в ужас говорили един другиму: "Защо Господ ни порази с толкова бедствие?" Там на ум не дошло, че Господ ги наказва за греховете им и че само истинското тяхно разкаяние може да умилостиви Бога. Но те казали: "Да донесем тук ковчега Господен! Неговото присъствие ще ни спаси от ръката на враговете ни."

Действително, пратили в Силом за свещения ковчег и го донесли на бойното поле. Те мислели, че видимото присъствие на светинята ще

ЖИТИЯ НА СВЕТИИТЕ

спаси израилтяните. Но Господ, Който вижда в сърцата, помага само на тия, които искрено Го обичат и Му служат, а не суеверно само се покланят на светиията.

Присъствието на ковчега не спасило израилтяните. Те били съвършено разбити, свещеният ковчег бил пленен от враговете, а Офни и Финес загинали. Илий седял при вратата на храма, гледал по пътя и очаквал с нетърпение известия за сражението. Изведнъж чул вик и плач: войникът който се бил спасил от поражението, известил на жителите на Силом за победата на враговете. Когато Илий чул, че ковчегът Божи е взет от враговете и че синовете му са убити, паднал възник, строшил си гръбнака и умрял. Той бил на 98 години, а четиридесет години управлявал Израиля.

Като пленили ковчега, филистимците го поставили в капището на своя идол Дагон. На другия ден обаче жреците намерили техния идол да лежи ничком на земята пред ковчега Божи. Те го дигнали, но на следния ден го намерили пак да лежи на пода разбит. При това в града и околностите му се явили страшни болести. Тогава теизпратили ковчега в друг град, но и там се явили страшни болести. Същото станало и в трети град.

Изплашени, филистимците разбрали, че на израилския Бог не е угодно тая светиия да се намира в ръце на инопленници. Затова, обзети от голям страх, те върнали на израилтяните свещения ковчег.

Цели 20 години израилтяните били под филистимско робство. Едва тогава започнали да разбират, че съгрешили пред Бога и справедливо са наказани за своите грехове и идолопоклонството. Самуил се стараел да възбуди у тях чувства на разкаяние и съкрушение.

– Обърнете се с цялото си сърце към Бога – казвал той, – отхвърлете кумирите, на които се покланяте, а служете на единия Бог и Той ще ви окаже милост!

Те послушали Самуила и си го избрали за съдия и началник.

ЖИТИЯ НА СВЕТИИТЕ

Веднъж Самуил събрал целия народ, наложил му пост и принесъл агне в жертва Богу. Дълго и пламенно той се молил, а целият народ повтарял след него: "Съгрешихме пред Господа!"

В това време филистимците узнали за тоя събор и нападнали израилтяните. Ужасен от страх, народът казвал на Самуил: "Не преставай да молиш Бога за нас!" Самуил ги ободрявал, като им обещавал Божията помощ.

Още не била изгорена жертвата, когато сражението започнало. Господ помогнал на разкаялия се Свой народ – неприятелят бил съвършено разбит и обърнат в бягство. Израилтяните се избавили от тежкото робство, филистимците им върнали взетите градове и вече не ги тревожили през всичкото време на Самуиловото управление.

Израил се радвал на пълно спокойствие. Самуил мъдро управлявал народа, посещавал всички израилски градове, навсякъде съдел справедливо, без да взима никакви дарове за своя труд, и непрестанно благодарял на Господа за Неговата милост.

Когато Самуил остарял, отстъпил на синовете си част от властта и ги поставил съдии, като се надявал да намери в тях свои помощници. Но синовете му не следвали неговия пример. Те били алчни и несправедливи. Недоволни от тях, народните старейшини дошли да молят Самуил да им избере цар. Никога дотогава израилтяните не били имали цар. Откак Бог ги извел от Египет, Той Сам ги управлявал чрез избрани мъже, на които откривал Своята воля. Затова желанието на израилтяните било негодно Бог: "Те не тебе оскърбиха, а Мене – казал Бог на Самуил. – Но ако искат това, постави им цар!" И Господ посочил за цар Саул, син на Кис, виден човек от Вениаминовото коляно.

Случило се, че в това време на Кис се изгубили ослиците. Някой го посъветвал да попита за тях пророк Самуил. При пророка отишъл Саул. Като го видял, Самуил му открил волята Божия и излял на главата му свещен елей в знак, че го помазва за цар. Над Саул слязъл

ЖИТИЯ НА СВЕТИИТЕ

Божия Дух, сърцето му се изменило, той започнал да пророчества и приел с голямо смирение вестта, че ще бъде цар израилски.

Самуил събрал народа и заповядал да хвърлят жребий, кой ще бъде цар. Жребият се паднал на Вениаминовото коляно, а от това коляно – на Саул, Кисовия син, вече посочен от Бога и помазан от Самуил.

Дълго не могли да намерят Саула. Считайки себе си недостоеен за великия и труден сан, Саул се скрил. Най-после го намерили и Самуил го представил на народа. Саул бил красив, представителен и от рамената си нагоре по-висок от всички. Целият народ радостно извикал: "Да живее царят!" Някои обаче били недоволни и го презирали, но Саул не искал да знае за тях. След това Саул удържал голяма победа над амонитяните и тогава целият народ му говорил: "Посочи ни тия, които не те искаха за цар! Ние ще ги убием!" Но Саул забранил да ги преследват. Всички обикнали храбрия и великодушен цар.

След избиране на царя, Самуил свикал народа и с висок глас му казал:

– Вие пожелах цар и аз изпълних вашето желание. Аз дълго ви управлявах. Кажете пред Бога: притеснил ли съм някого от вас, обидил ли съм някого, взел ли съм дар от някого? Говорете смело! Ако някой има оплакване против мене, аз съм готов да го удовлетвори и ако нещо съм взел, ще го върна.

Целият народ единодушно отговорил:

– Ти не си ни обиждал, нито си ни притеснявал и от никого нищо не си взел. Бог е свидетел, че ние сме доволни от тебе!

Самуил дълго наставлявал народа да пази Божиите заповеди и да служи на Господа усърдно:

– Аз никога не ще престана да моля за вас Бога и да ви посочвам истинския път. Служете на Бога истински и той няма да ви остави! Но ако вършите зло, ще загинете заедно с вашия цар!

В началото на своето царуване Саул бил изпълнен със смирение и благочестие. Господ го благословил и му дарувал успех в делата му. Но властта развратила царя. Той престанал да се вслушва в

ЖИТИЯ НА СВЕТИИТЕ

добрите съвети на Самуил, нерядко постъпвал дори противно на Божиите повели, станал горд и самонадеян. Тогава Господ отнел от него Своята милост.

Амаликитяните, съседи на израилтяните, прогневили Бога със своите престъпления. Чрез пророк Самуил Господ заповядал на Саул да им обяви война, да убие царя им и да предаде на изтребление всичкото им имущество. Саул удържал победа над амаликитяните, но от корист запазил за себе си по-добрите техни стада. А когато после видял Самуила, казал му, че изпълнил Божията повеля.

– А що значи това блее на овци и рев на бикове, каквото чувам оттук? – го запитал пророкът.

– Аз запазил по-добрите амаликитски стада, за да ги принеса в жертва Богу – отговорил Саул.

– Не жертви и не всесъжения е искал от тебе Господ, а покорност – възразил Самуил. – Послушанието е по-приятно Нему от жертвоприношението. А непокорството е такъв също грях, както и идолопоклонството.

След това пророкът обявил на Саул, че Господ го е отхвърлил и дава другиму неговия престол. Той бил получил за това откровение от Бога.

Самуил обаче жалел за Саул и често молел Бога да отвърне Своя гняв от него. Но Господ веднъж му казал: "Докога ще плачеш за Саула? Аз го отхвърлих. Вземи елей и иди във Витлеем при Йесей. Един от синовете му ще бъде цар на Израеля. Аз ще ти покажа тоя, когото съм избрал."

Самуил изпълнил Божията повеля, взел съд със священ елей и отишъл във Витлеем. Като устроил жертвоприношение, той повекал на жертвения обед Йесея, който живеел там, и синовете му.

Като видял най-големия Йесеев син – Елиав, който имал висок ръст и прекрасна външност, Самуил помислил: "Ето, тоя вероятно е избран от Бога!" Но Господ казал на пророка: "Не гледай нито на ръста, нито на красотата му, защото не него съм избрал за цар.

ЖИТИЯ НА СВЕТИИТЕ

Господ не съди така, както съди човек, защото човек вижда само външността, а Господ вижда и сърцето."

Седемте сина на Йесей били един след друг представени на Самуил, но нито един от тях не бил избран от Бога. Тогава Самуил попитал Йесей:

– Всичките ти ли деца са тука?

– Имам още един, най-малкия, който пасе стадото – отговорил Йесей.

– Прати за него! – казал пророкът.

Довели най-малкия син на име Давид, и Господ казал на Самуил: "Това е той, стани и го помажи!" Самуил помазал Давида със свещен елей. От тоя ден и насетне Дух Господен бил върху помазания. Давид, укрепен от Бога, извършил много славни дела: победил враговете на Израиля и по-късно станал цар.

След като помазал Давида, Самуил се върнал у дома си в Рама, гдето живял заедно с двама пророци. Славните дела на Давид възбудили завист у Саул, който започнал да го преследва. Но Давид намерил покровителството на Самуил.

Светият пророк Самуил умрял в дълбока старост и целият народ жалил за него. Погребали го в Рама.

Между това Саул продължил да се отдалечава от Бога и се предавал на злобата и гордостта. Не много преди неговата смърт му се явил умрелият пророк Самуил и му повторил, че Бог отнема от него царството и го предава на Давид.

© Жития на светии. Синодално издателство, София, 1991 година, под редакцията на Партений, епископ Левкийски и архимандрит д-р Атанасий (Бончев).